

REPORTAGE

Anorexiapatiënten spelen mee in voorstelling: 'Ik offer me op voor alle meisjes die deze ruimte niet durven of kunnen innemen'

Regisseur Alexandra Broeder, die voor het schrijven van *The Omen* gebruikmaakte van de input van haar spelers, wil thema's aankaarten die staan voor grotere vraagstukken in de samenleving.

Mina Etemad 19 november 2023, 18:39

Repetitie van 'The Omen', geregisseerd door Alexandra Broeder. Beeld Lina Selg

‘Kan het zijn dat wij iets aan het oplossen zijn dat niet over ons gaat?’ Zes jonge vrouwen kijken demonstratief het repetitielokaal van Crea in, het cultuurcentrum voor studenten van de Universiteit van Amsterdam. Volgende week, als ze de performance *The Omen* opvoeren, zijn ze met zijn achten, maar vandaag moeten ze het doen met zes. Alle spelers in dit stuk hebben anorexia of anorexia gehad. Ze zullen op het podium staan met een boodschap, een theatraal manifest: zij zijn niet de probleemgevallen, zij zijn de klokkenluiders die een probleem blootleggen dat buiten hen ligt.

Regisseur Alexandra Broeder (45) geeft aanwijzingen: een zin mag rustiger uitgesproken, fluisterend, dreigender. De vrouwen, allen in de twintig en geen van allen acteurs, zijn soms giechelig of ongemakkelijk (‘Ik vind mijn fluisterstem niet mooi’), maar het voelt alsof hun woorden diep van binnenuit komen. Ze hebben dan ook input geleverd voor de tekst die Broeder heeft geschreven en waarin ze het publiek meenemen naar een plek die hen maar al te bekend is: een wereld tussen leven en dood in.

Na de repetitie laat Broeder een schets zien van het decor van Sacha Zwieters: een donkere, mysterieuze setting op een zwarte spiegelvloer waar de spelers op sokkels staan, tussen hertachtige wezens in. De vrouwen zullen lange gewaden dragen die hun lichaamsvormen verhullen. Een van hen, Nicky Jonker, zal zingen op muziek van Roald van Oosten.

De onderwereld

Twee spelers schuiven aan tijdens het interview. Diantha Voskuijl (25) legt uit dat *The Omen* is gebaseerd op de mythe van Persephone: ‘Hades neemt haar mee naar de onderwereld, waar ze zes granaatappelpitjes eet. En wie daar iets eet, is voor altijd verbonden aan die wereld. Persephone moet vanaf dan tussen de onder- en bovenwereld reizen.’ Medespeler Ankie Klut (22): ‘Je hoort altijd dat je moet leven in het licht en dat het donker een gevaarlijke plek is. Maar licht is niet per se beter dan donker.’

Regisseur Alexandra Broeder: ‘Als je mensen met anorexia behandelt om in een systeem terug te komen dat ziek is, zijn zij dan ziek of de maatschappij?’ Beeld Lina Selg

Een zin uit de voorstelling luidt: ‘Ik weet niet of het erger is om naar beneden te worden getrokken of naar boven.’ Enerzijds trekt de eetstoornis de vrouwen naar het donker, anderzijds willen hulpverleners en familie hen naar het licht trekken. Dwang van twee kanten dus. Broeder: ‘Waar blijft dan nog je autonomie?’

Want daar draait anorexia volgens haar om: autonomie. ‘Het komt al eeuwenlang voor bij vrouwen. Ik wilde onderzoeken wat de invloed is van het patriarchale systeem waar we in leven: kan het zijn dat vrouwen binnen dat systeem autonomie proberen te verkrijgen door te stoppen met eten? Maar als je mensen met anorexia behandelt om in een systeem terug te komen dat ziek is, zijn zij dan ziek of de maatschappij?’ Voskuil: ‘Toen ik uit de eetstoornis moest komen, dacht ik alleen maar: dan moet ik terug naar die school waar ik het totaal niet volhield.’

In de voorstelling ontleedt Broeder hoe de patriarchale maatschappij vrouwen allerlei onmogelijke eisen oplegt over hoe ze moeten zijn, hoe ze eruit moeten zien, hoe ze zich moeten gedragen. Dat je aantrekkelijk en succesvol moet zijn bijvoorbeeld, en tegelijk niet te veel ruimte mag innemen.

Een offer

Hoewel Broeder zelf ook een eetstoornis heeft gehad, put ze voor deze voorstelling niet uit haar eigen ervaringen. ‘Al snap ik natuurlijk heel goed waar het over gaat. Maar ik wil vooral thema’s aankaarten die voorkomen binnen de psychiatrie en die staan voor grotere vraagstukken in de samenleving.’

Alexandra Broeder (links) tijdens een repetitie van 'The Omen' in cultureel studentencentrum Crea in Amsterdam.Beeld Lina Selg

Dat deed ze al in haar eerdere voorstellingen, zoals *The Gift*, over een jonge vrouw die niet meer wil leven. Of *The Tree*, een voorstelling met een groep psychisch kwetsbare meisjes. Vier van hen, waaronder Voskuil, spelen nu in *The Omen*. Elke productie leunt Broeder sterk op de inbreng van haar spelers.

In *The Omen* heeft die inbreng iets poëtisch en ongrijpbaars. De spelers verwoorden hun donkerste ervaringen. In de voorstelling zegt Ankie Klut bijvoorbeeld: 'Mijn aanwezigheid hier is een offer.' Wat ze ermee bedoelt? 'Ik vind het moeilijk om op het podium te staan en ruimte in te nemen, maar ik offer me op voor alle meisjes die deze ruimte niet durven of kunnen innemen. Tegelijkertijd is het fijn om mezelf toestemming te geven dit te doen. Het is een offer, maar ook een cadeautje.'

Voskuil en Klut kunnen zelf moeilijk verwoorden hoe het nu precies staat met hun eetstoornis. 'Het blijft altijd een onderdeel van je', zegt Voskuil. 'Niet dat je last houdt van de symptomen, maar je hebt een diepere laag in jezelf ontdekt.' Klut: 'Je krijgt er vrede mee dat je af en toe naar het donker reist.' Voskuil sluit af met woorden die zo in het stuk hadden gekund: 'Als je eenmaal licht hebt gescheneen op iets wat donker is, kun je het nooit meer ont-zien.'